

UNIVERSITI PERTANIAN MALAYSIA
JABATAN PENGAJIAN PEMBANGUNAN
KELUARGA UPM OKTOBER '94

SKA 301

STRUKTUR PENTADBIRAN SUKU-SUKU
DALAM SISTEM ADAT LUAK JELEBU

PENSYARAH :
ENCIK NORHALIM BIN HJ. IBRAHIM

OLEH : KUMPULAN 17 '94
PROGRAM BAC. PEND. (BIMBINGAN & KAUNSELING)

1. MOHD ALI BIN JAAMAT	35093
2. MAT FADZIL BIN ABD. RAHMAN	34961
3. ZAHEAH BIN LEP	37031
4. AHMAD RIDZWAN BIN BASRI	35010
5. AZMAN BIN IBRAHIM	35114

UNIVERSITI PERTANIAN MALAYSIA
JABATAN PENGAJIAN PEMBANGUNAN
KELUARGA UPM OKTOBER '94

SKA 301

STRUKTUR PENTADBIRAN SUKU-SUKU
DALAM SISTEM ADAT LUAK JELEBU

PENSYARAH :

ENCIK NORHALIM BIN HJ. IBRAHIM

OLEH : KUMPULAN 17 '94
PROGRAM BAC.PEND.(BIMBINGAN & KAUNSELING)

1. MOHD ALI BIN JAAMAT	35093
2. MAT FADZIL BIN ABD. RAHMAN	34961
3. ZAHBAH BIN LEP	37031
4. AHMAD RIDZWAN BIN BASRI	35010
5. AZMAN BIN IBRAHIM	35114

PRAKATA

Dalam menjalankan penulisan esei ini pihak penyelidik dan penulis telah mendapat bantuan dan kerjasama dari berbagai pihak tertentu. Terutama sekali kami telah mendapat bimbingan dan tunjuk ajar dari pihak pensyarah dalam bidang ini, SKA 301 iaitu Encik Norhalim Hj. Ibrahim dari peringkat awal hingga akhir penulisan ini.

Penulisan ini juga tidak akan berhasil sekiranya tanpa maklumat serta bahan-bahan yang diperolehi dari Perpustakaan Awam Jelebu dan bahan-bahan koleksi dari Dato' Ombi Abdul Ghani bin Dato' Shahmaruddin yang banyak membantu sebagai maklumat terkini dalam pentadbiran adat di Luak Jelebu.

Akhir sekali, para penulis ingin mengucapkan terima kasih di atas bantuan dan kerjasama yang diberikan oleh semua pihak yang terlibat dalam penghasilan penulisan ini dari awal sehingga ianya dapat dibukukan.

Terima kasih.

KANDUNGAN

	halaman
I PRAKATA	
II KANDUNGAN	
1.0 PENDAHULUAN	1
2.0 SEJARAH UMUM JELEBU	3
3.0 KEDATANGAN ORANG MINANGKABAU	7
4.0 ADAT PERPATIH	9
5.0 SISTEM PENTADBIRAN TRADISIONAL JELEBU	11
6.0 PENTADBIRAN SUKU DAN ADAT ISTIADAT	13
6.1 INSTITUSI UNDANG LUAK JELEBU	14
6.2 PERLEMBAGAAN PENTADBIRAN	15
6.3 JUAK-JUAK UNDANG LUAK JELEBU	16
6.4 DATO' BESAR DELAPAN	17
6.5 SUSUNAN GILIRAN JAWATAN SETIAP TUA DAN LEMBAGA KEPADA SETIAP WARIS, SUKU DAN BUAPAK	21
6.6 LEMBAGA KURNIA LUAK JELEBU	28
7.0 KANUN ADAT LUAK JELEBU	33
8.0 PESAKA WARIS	34
9.0 PENUTUP	36
NOTA KAKI	
BIBLIOGRAFI	
RESPONDEN YANG DIWAWANCARA	
LAMPIRAN	

9.0 PENUTUP

Pada kesimpulannya sistem pentadbiran adat di luak Jelebu yang mengamalkan sistem "Adat Perpatih" ini banyak keistimewaannya. Unsur-unsur demokrasi jelas terdapat di dalamnya. Contoh yang nyata ialah pemimpin dalam adat adalah datang dari kalangan rakyat seperti perbilangan adat, "Bulat anak buah membentuk buapak, bulat buapak membentuk lembaga, bulat lembaga membentuk Undang."

Jawatan 'Undang' pula adalah merupakan "pesaka bergilir" iaitu digilirkan antara "Waris Berundang" yang tiga. Ini bermakna perlantikan tidak tertakluk kepada anak atau keluarga seperti mana adat Temenggong.

Konsep 'kebulatan' atau 'unanimity' di dalam pemilihan satu-satu jawatan adat telah menguatkan lagi kesatuan institusi Undang di luak Jelebu seperti kata perbilangan; "pertama mencabut, kedua bertanam, sah sekata, kebulatan Dato'-dato' yang lapan." Ini bermakna jika salah seorang daripada dato' lembaga yang lapan tidak mempersetujui akan seseorang calon Undang, maka perlantikan Undang itu adalah tidak sah.

Berdasarkan hasil penulisan ini, para pengkaji berpendapat bahawa sesungguhnya adat istiadat dan budaya tradisi yang telah diamalkan kini amat patut dikekalkan bagi menjaga keasliannya serta ia haruslah diberikan tempat dalam sistem pendidikan sekarang agar ia tidak akan pupus dan hilang ditelan zaman.

Peraturan adat, perbilangan dan kiasan yang banyak terdapat dalam menceritakan sejarah tersebut menjadi amalan dan kajian penyelidik-penyelidik kini kerana di dalamnya terdapat berbagai maklumat, pengajaran dan falsafah untuk direnungkan bersama seperti kata adat:

Kata adat banyak kiasan,
ditunjuk dia tetapi bukan,
bergulung pendek,
panjang terentang,
tak faham kalau tak direnungkan.

Akhir sekali, dengan wujudnya sistem pentadbiran dan institusi adat di Negeri Sembilan, khususnya di Jelebu ini maka terserlamlah keunikan sistem pentadbiran masyarakat dalam adat perpatih dan sudah pastinya ianya dianggap sebagai suatu tamaddun yang tersendiri dalam sebuah negeri di Malaysia.

NOTA KAKI

1. Buyung Adil, Sejarah N. Sembilan, DBP 1981.
2. Dharmala N.S., Warisan, Jurnal Persatuan Sejarah Malaysia, Cawangan N. Sembilan.
3. Cerita lisan Tuan Hj. Yusof bin Idris.
4. Sejarah Jelebu oleh Kalam Terjali (Osman Mat Lela) 1967.
5. Ibrahim Mustafa, "Sejarah ringkas kedatangan orang-orang Minangkabau dan adat perpatih ke N. Sembilan", Warisan 1981 h.22.
6. Caldecot. A, "Jelebu Customary Songs and Sayings" dalam JMBRAS, Vol.78. 1918, Pg. 26-27.
7. 'Berkelentasan' bermaksud 'luas'.
8. 'bersekat' bermaksud 'terbatas' yakni terbatas pada sukunya sahaja.
9. Perut merupakan satu unit kekeluargaan yang mana anggota-anggotanya percaya bahawa mereka berasal nenek moyang yang sama. Beberapa perut membentuk suku.
10. 'Telah dihapuskan' - temuramah dengan Dato' Ombi, sejak perlantikan Undang ke 15.
11. Diwujudkan semasa pemerintahan Undang ke 15 sekarang - temuramah dengan Dato' Ombi seperti mana topik kecil bahagian 6.6.

BIBLIOGRAFI

- Abdul Ghani Shamaruddin, "Undang Luak Jelebu: Adat Pertabalan", Dewan Bahasa, Vol. 2, No:1, 1959.
- Abdul Samad Idris, Negeri Sembilan dan Sejarahnya, Utusan Melayu Berhad, K. Lumpur 1968.
- Asmad. Siri Lambaian Nusa, N. Sembilan. AED (M) Sdn. Bhd. 1987.
- Buyung Adil. Sejarah N. Sembilan, Dewan Bahasa dan Pustaka. 1981.
- Caldecott, A., Jelebu: Its History and Constitution, Papers On Malay Subjects, Government Press, Kuala Lumpur, 1912.
- _____, "Jelebu Customary Songs and Sayings", Journal of the Straits Branch of the Royal Asiatic Society, Vol.78, 1918.
- Kalam Terjali, Jelebu. Sejarah Perlembagaan Adat Dan Istiadatnya. 4 Nov. 1967.
- Nordin Selat, "Pemimpin Dalam Adat Perpatih." Kertas Kerja Seminar Persejarahan dan Adat Perpatih Anjuran Belia N. Sembilan. 10 - 12 April 1974.
- Norhalim Ibrahim. Adat Perpatih, Perbezaan dan Persamaannya Dengan Adat Temenggong, Fajar Bakti, 1993.
- Yusman Ayob, Salasilah Nama Tempat N. Sembilan Darul Khusus dan Melaka Bandaraya Bersejarah, Prisma Sdn.Bhd. 1993.

LATIHAN ILMIAH/TESIS

Khairudin Abbas, "Institusi Undang Luak Jelevu: Kajian Terhadap Perkembangannya dan Analisis Ke atas Krisis Perlantikan Undang Jelevu 1980," Jabatan Sejarah, UKM 1984/85.

Noraini Jali, "Amalan Adat Perpatih Di Jelevu, N. Sembilan", Kajian Sejarah Tempatan, Maktab Perguruan Perempuan Melayu Melaka, 1993/94.

SUMBER-SUMBER LAIN

Buku Cenderamata Istiadat Tabal Undang Luak Jelevu Ke 14, 4 November 1967.

Buku Program Istiadat Tabal Ke Bawah Kaus Undang Luak Jelevu Ke 15, 19 - 22 April 1981.

Buku Program Istiadat Mengadap Tiga Tahunan Kali Ke 4 Ke Bawah Kaus Undang Luak Jelevu Ke 15, 4 Februari 1993.

Budaya Negeri, Berita Penyelidikan Budaya N. Sembilan Darul Khusus, Januari 1993.

Warisan, Journal Persatuan Sejarah Malaysia Cawangan Negeri Sembilan, Keluaran: 7, 82/83; 13, 88/89; 14, 1990.

RESPONDEN YANG DIWAWANCARA

1. Nama : Abdul Ghani Shahmaruddin.

Alamat : Balai Mengkan, K.Klawang, Jelebu.

Umur : 68 tahun.

Tarikh Wawancara : 8.10.94

Kaitan responden dengan kajian :

Beliau merupakan Dato' Ombi yang telah di lantik pada 4 Februari 1980 menggantikan Dato' Ombi Syed Alwi bin Syed Idrus yang dipecat. Beliau seorang yang pakar dalam hal ehwal adat dan banyak menghasilkan artikel-artikel berhubung dengan adat yang dipakai di N. Sembilan.

2. Nama : Tuan Haji Mohd Yusof bin Idris.

Alamat : Kampung Mengkan Dalam, K. Klawang.

Umur : 75 tahun.

Tarikh Wawancara : 17.7.94.

Kaitan Responden dengan kajian :

Bekas Dato' Purba (Buapak To' Shah Bandar) Berpengetahuan luas dengan kisah persejarahan Jelebu dan adat istiadatnya.

3. Nama : Tuan Haji Md. Jan bin Othman.

Alamat : Kampung Pianggu, K. Klawang.

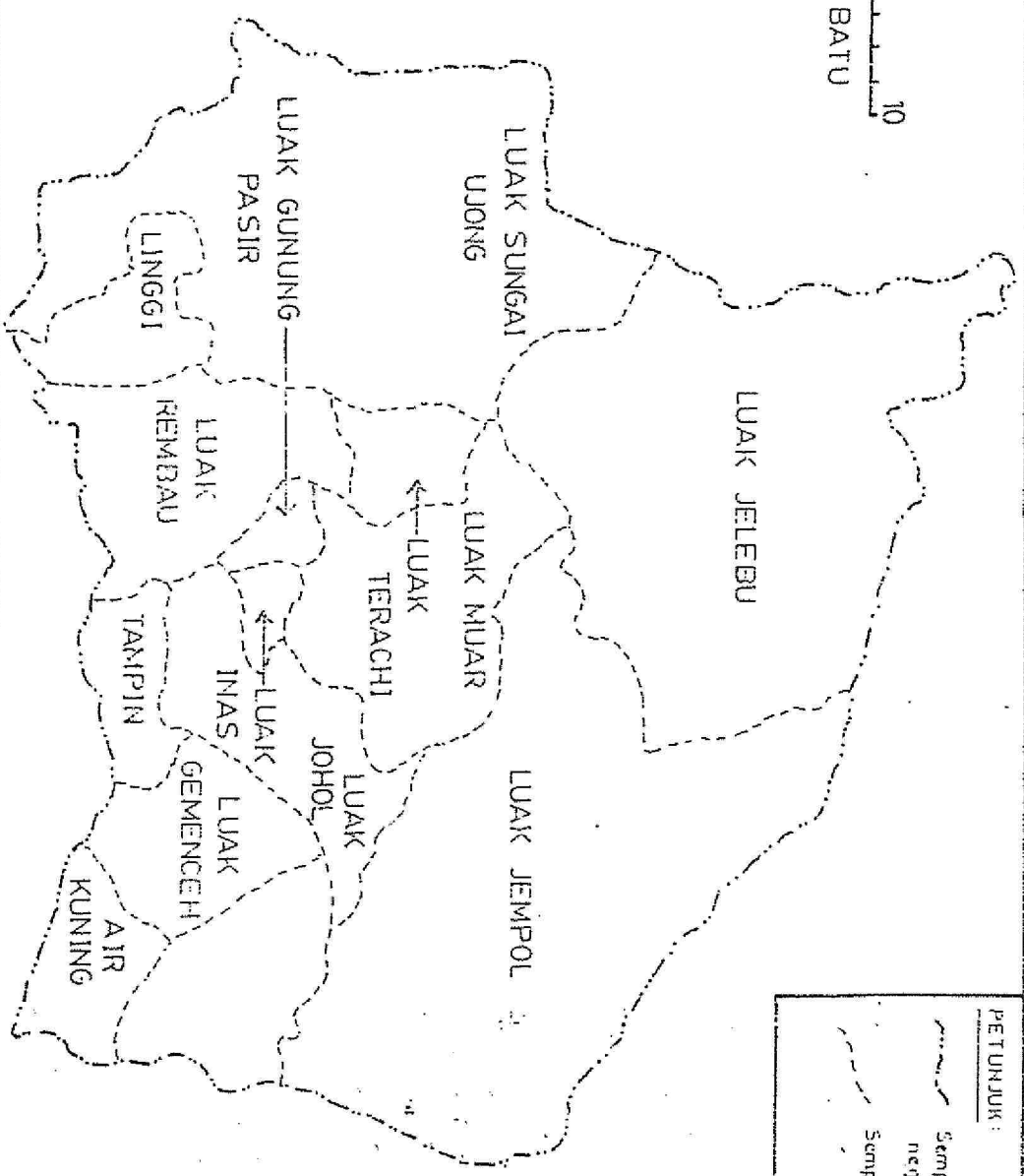
Umur : 56 tahun.

Tarikh Wawancara : 23.7.94.

Kaitan responden dengan kajian :

Salah seorang Ahli Jawatankuasa Persatuan Sejarah N. Sembilan. Berasal dari Rembau, dan bersemenda dengan orang tempatan sejak mula bertugas sebagai guru di Jelebu.

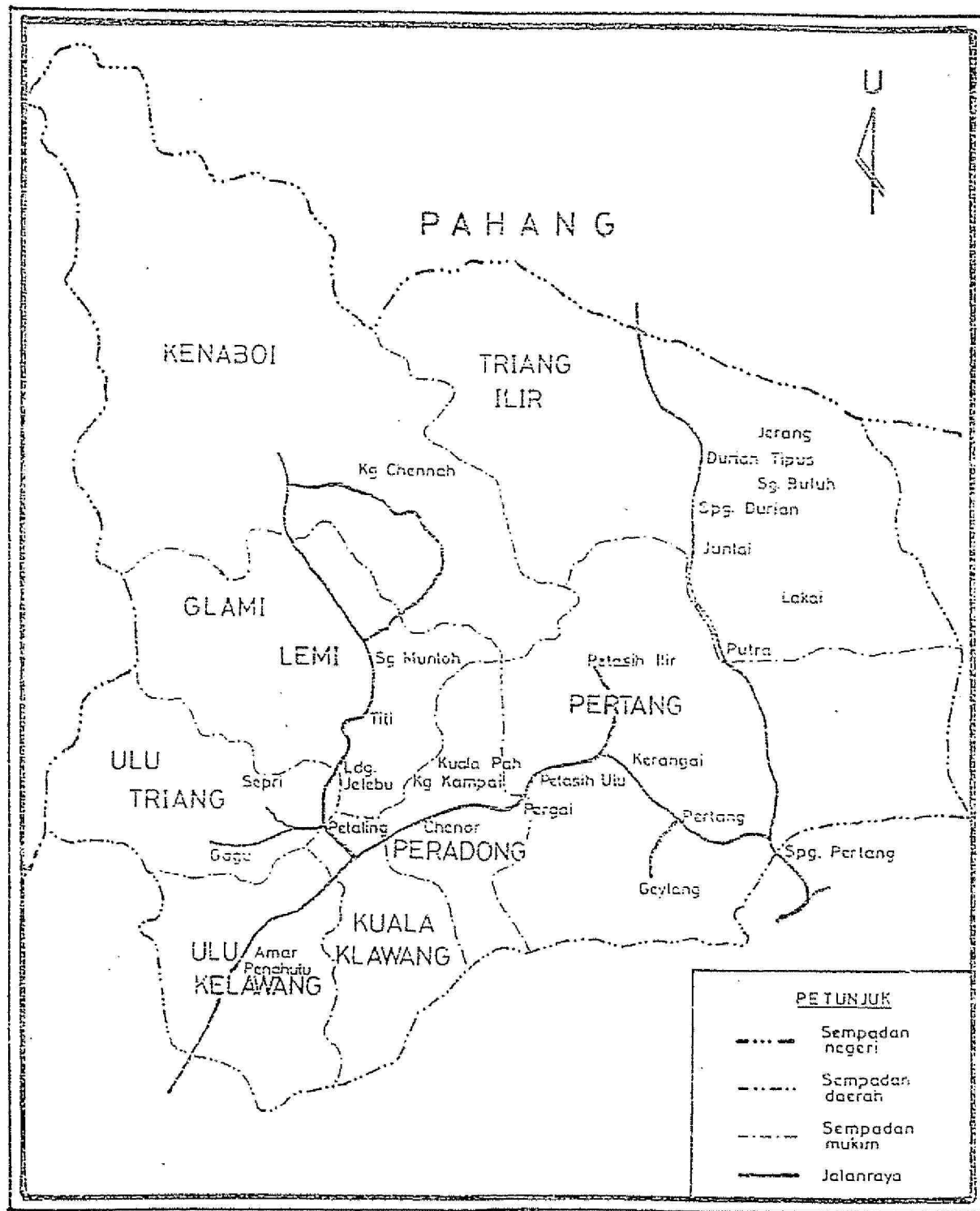
LAMPIRAN

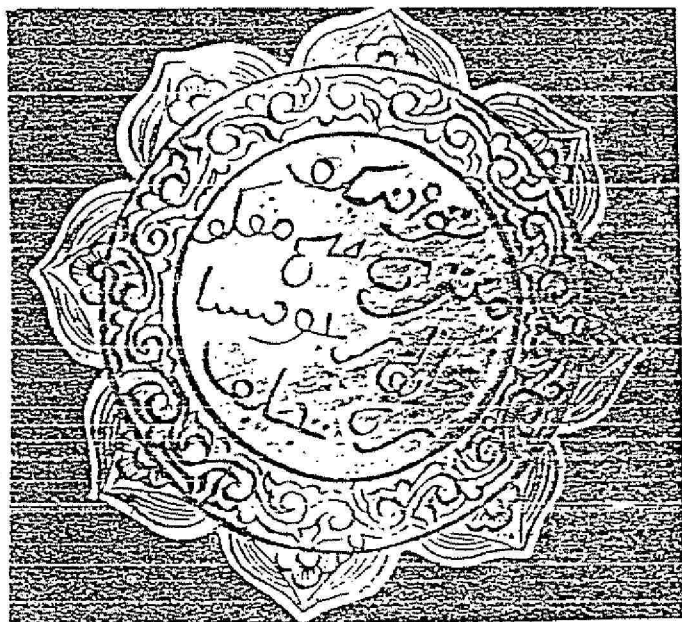
PETUNJUK :

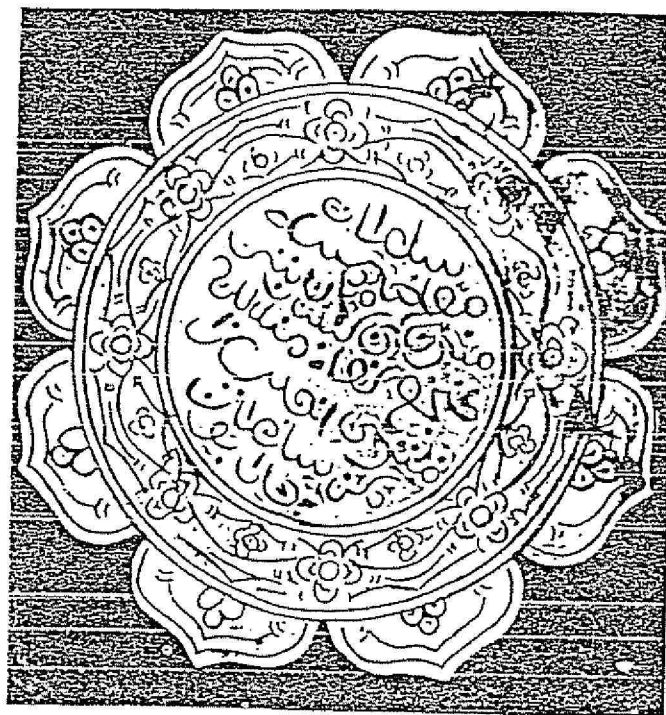
- Sempadan negeri
- Sempadan Luak

DAERAH-DAERAH ADAT DI NEGERI SEMBILAN

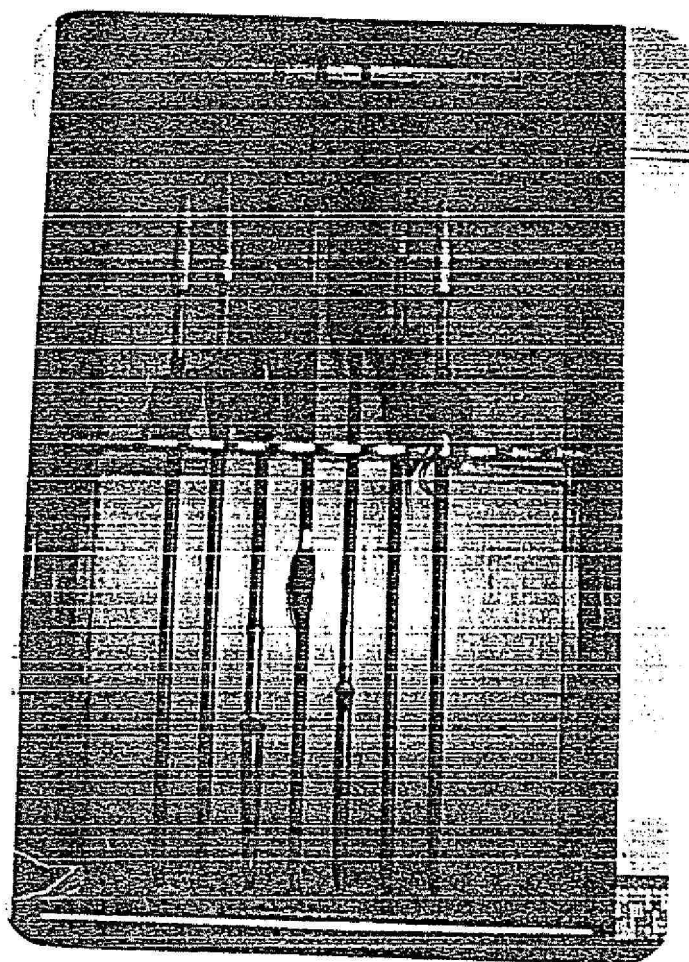
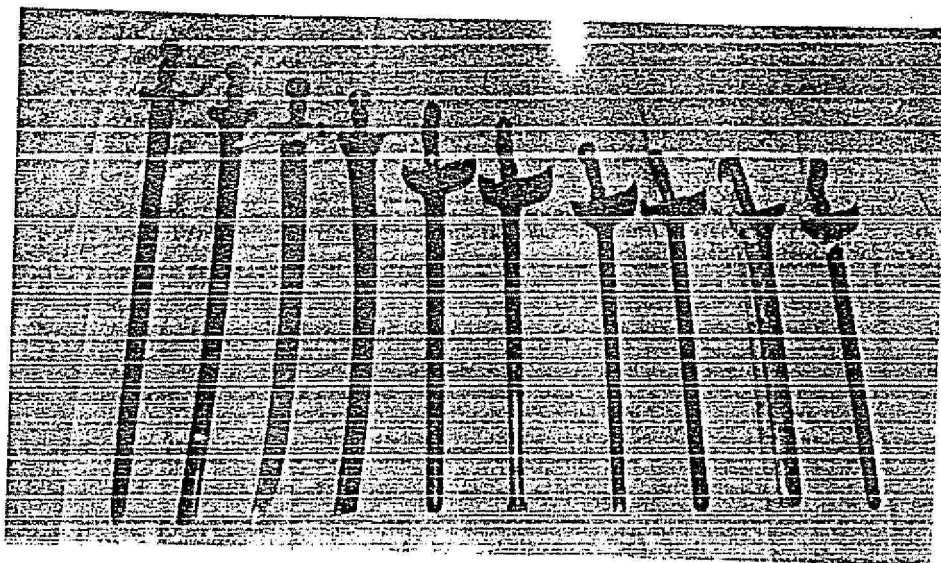

Cop Mohor
Dato' Menteri
Sah Mangku Alam Raja Sari

Cop Mohor
Dato' Penghulu Jelevu
yang dianugerahkan oleh Sultan Jo

ALAT KEBESARAN

1. *Empat Batang Tombak:* Yang dikatakan tombak rambunya berhampiran mata tombak.
2. *3 batang benderang:* Yang dikatakan benderang rambunya di hujung tangkai.
3. *Sebilah Sundang* Yang dikatakan sundang ialah sejenis pedang pendek sarungnya daripada perak.
4. *4 Bilah Pedang:* Terdapat empat bilah pedang panjang dan pendek.
5. *5 Bilah Keris:* Terdapat lima bilah keris panjang. Dua daripada lima bilah keris tersebut hulunya dibuat daripada perak.

**SALASILAH KETURUNAN DATO' MUSA BIN WAHAB
DATO' MENDIKA MENTERI AKHIRULZAMAN,
UNDANG LUAK JELEBU YANG KELIMA BELAS, SARIN**

